

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Avrea Gemma Christianorvm

Ruben, Leonhard

Paderbornae, 1604

Capvt I. Christi incarnatio in sacris literis promittitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68313)

LIBER SECVNDVS.
DE
CHRISTI IESV
ASSVMPA HVMA-
NA NATVRA.

CAPVT I.

CHRISTI INCARNATIO IN SA-
cris litteris promittitur.

GENES. 3. 5. Inimicitias ponã inter te & mulie-
rem. & semen tuũ & semẽ mulieris: ipsa conteret
caput tuũ. & tu insidiaberis calcaneo eius. Ibid. cap.
12. 3. Benedicam benedicientibus tibi, & maledicam
maledicentibus tibi, atq; in te benedicentur vniuersæ
cognationes terre. Cap. 17. 19. Et ait Deus ad
Abraham. Sara vxor tua pariet tibi filium, voca-
bisq; nomen eius Isaac, & constituam pactum meum
illi in fœdus sempiternum & semini eius post eum.
Vers. 21. Pactum verò meum statuam ad Isaac,
quem pariet tibi Sara tempore isto in anno altero.
Cap. 22. 16. 17. 18. Per me ipsum iurani dicit Domi-
nus: quia fecisti banc rem, & non pepercisti filio tuo

E

vni-ge-

66 LIBER II. DE CHRISTI IESU

unigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum, sicut stellas caeli, & velut arenam quae est in litore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum; & benedicetur in semine tuo omnes gentes terra: quia obedisti voci meae. Cap. 25. 14. 15. Eritque semen tuum quasi pulvis terra, dilataberis ad occidentem, & orientem, & septentrionem, & meridiem, & benedicentur in te, & in semine tuo cuncta tribus terra. Et ero custos tuus quocumque perrexeris, & reducam te in terram hanc, nec dimittam nisi complevero uniuersa quae dixi. Capit. 49. 10. 11. 12. Non auferetur scripturum de Iuda & dux de femore eius, donec ueniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Ligans ad vineam pallium suum, & ad vitem filii asinam suam. Lauabit in uino stolam suam, & in sanguine uuae pallium suum: pulchriores erunt oculi eius uino, & dentes eius lacte candidi. Num. 24. 17. 18. 19. Videbo eum, sed non modo, & timebor illum, sed non prope: Orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israel, & percutiet duces Iacob, & vastabitque omnes filios Seth. Et erit Idumaea possessio eius: hereditas Seir cedit inimicis suis: Israel uero fortiter aget. De Iacob erit qui dominetur, & perdat reliquias ciuitatis. Deut. 18. 15. Prophetam de gente tua & de fratribus tuis sicut me, suscitabo tibi Dominus Deus tuus, ipsum audiet. Verf. 18. 19. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, & ponam uerba mea in ore eius, loquetur ad eos omnia quae praecepero illi.

qui autem verba eius qua loquetur in nomine meo
 audire noluerit, ego ultor existam. 1. Reg. 2. 10.
 Dominum formidabunt aduersarij eius, & super
 ipsos in caelis tonabit: Dominus iudicabit fines ter-
 ra, & dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu
 Christi sui. Vers. 35. Et suscitabo mihi sacerdotem
 fidelem, & ambulabit coram Christo meo cunctis
 diebus. 2. Reg. 7. 12. 13. Cumq; completi fuerint
 dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo
 semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo,
 & firmabo regnum eius. Huc spectat totus peno
 psalmus secundus. Psal. 21. 17. 18. 19. Quoniam
 circumdederunt me canes multi, consilium mali-
 gnantium obsedit me. Foderunt manus meas & pedes
 meos: dinumerauerunt ossa mea. Ipsi vero confide-
 rauerunt & inspexerunt in me: diuiserunt sibi ve-
 stimenta mea, & super vestem meam miserunt sor-
 rem. Psalm. 109. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. Dixit Domi-
 nus Domino meo sede a dextris meis: donec ponam
 inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Virgam
 virtutis tuae mittet Dominus ex Sion: dominare in
 medio inimicorum tuorum. Tecum principium
 in die virtutis tuae in splendoribus sanctorum:
 ex utero ante Luciferum genui te. Iurauit Do-
 minus & non poenitebit eum, tu es sacerdos in
 aeternum secundum ordinem Melchisedech. Do-
 minus a dextris tuis, confregit in die ira sua reges.
 Iudicabit in nationibus implebit ruinas: coquassabit
 capita in terra multorum. De torrente in via bibet,
 propterea exaltabit caput. Isa. 1. 3. Cognovit bos

possessorem suum, & asinus praesepe Domini sui: Israël
 autem me non cognouit, & populus meus non intellexit.
 Ibid. cap. 7. 14. 15. Propter hoc dabit Dominus
 vobis signum. Ecce virgo concipiet, & pariet filium,
 & vocabitur nomē eius Emmanuel. Butyrum & mel
 comedet, ut sciat reprobare malum & eligere bonum.
 Cap. 8. 3. 4. Et accessi ad prophetissam & concepit
 & peperit filium. Et dixit Dominus ad me. Vo-
 ca nomen eius accelera spolia detrahere, festina pro-
 dari: Quia antequam sciat puer vocare patrem suum
 & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spo-
 lia Samaria corā rege Assyriorum. Cap. 9. 2. 3. 4.
 6. 7. 8. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem
 magnam: habitantibus in regione umbrae mortis
 orta est eis. Multiplicasti gentem, & non mag-
 casti letitiam. Letabuntur coram te, sicut qui-
 tantur in messe, sicut exultant victores capta praedam
 quando diuidunt spolia: Iugum oneris eius
 virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius
 rasti, sicut in die Madian: Quia omnis violenta
 datio cum tumultu, & vestimentum mistum
 guine, erit in combustionem, & cibus ignis. Paruus
 enim natus est nobis, & filius datus est nobis, &
 etus est principatus super humerum eius; & voca-
 tur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus, pater
 futuri seculi, princeps pacis. Multipli-
 bitur eius imperium, & pacis non erit finis: super
 lum David, & super regnum sedebit; ut confirmet
 illud & corroboret in iudicio & iustitia, a modo
 vsq; in sempiternum: Zelus Domini Exercitus

faciet hoc. Verbum misit Dominus in Iacob, & cecidit in Israël. Cap. II. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. E^gredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet: & requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientia & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientia & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini: non secundum visionem oculorum iudicabit, neq^{ue} secundum auditum aurium arguet: sed indicabit in iustitia pauperes, & arguet in aequitate pro mansuetis terra: & percussiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium, & erit iustitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium renum eius. Habituabit lupus cum Agno & pardus cum hado accubabit: Vitulus & leo, & ovis simul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. Vitulus & ursus pascuntur, simul requiescent catuli eorum, & leo quasi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis, & in cauerna reguli, qui ablatatus fuerit; manum suam mittet. Non nocebunt & non occident in vniuerso monte sancto meo: quia repleta est terra scientia Domini: sicut aqua maris operientis. In die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrum eius gloriosum. Cap. 28. 16. 17. Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidē, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundamentum: Qui crediderit, non festinet, & ponam in pondere iudicium, & iustitiam in mensura: & subuertet grandis spem mendacij, & protectionem aque in-

70 LIBER II. DE CHRISTI IESU
undabunt. Capit. 40. 8. 9. 10. 11. Exsiccatum est
fœnum & cecidit flos: verbum autem Domini nostrum
manet in eternum. Super montem excelsum ascendet
tu, qui euangelizas Sion: exalta in fortitudine tua
vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem: exalta nol
timere, dic ciuitatibus Iuda: Ecce Deus noster, ecce
Dominus Deus in fortitudine veniet, & brachium
eius dominabitur: ecce merces eius cum eo, & opus
alius coram illo. Sicut pastor gregem suum pascet, &
brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit
foetas ipse portabit. Capit. 42. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Ec
ce seruus meus, suscipiam eum, electus meus, compl
sunt sibi in illo anima mea: dedi Spiritum meum
super eum, iudicium gentibus proferet. Non
enabit, neque accipiet personam, nec audietur vox
foris. Calamum quassatum non conteret, & lignu
fumigans non exstinguet: in veritate educet
cium: & legem eius insula expectabunt. Hæc
Dominus Deus creans celos, & extendens eos, firmans
terram, & que germinant in ea, dans flatum populo
qui est super eam, & spiritum calcantibus eam. E
Dominus vocauit te in iustitia, & apprehendit
num tuam, & seruauit te, & dedi te in fœdus populo
& lucem gentium. Vt aperires oculos cecorum, &
duceres de conclusione vinctum, de domo carceru
dentes in tenebris. Ego Dominus, hoc est nomen
meum gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam
sculptilibus. Capit. 45. 1. 2. 3. Hæc dicit Dominus
Christo meo Cyro, cuius apprehendit dexteram, & st
iyciam ante faciem eius gentes, & dorsa regum vertam
& aperiam coram eo ianuam & porta non claudent

Ego ante te ibo, & gloriosos terra humiliabo: portas
 aereas conteram, & velleas ferreas confringam, & dabo
 tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum: ut
 scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus
 Israël. Cap. 49, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.
 Audite insula & attendite populi de longe: Dominus
 ab utero vocavit me, de ventre matris meae recordatus
 est nominis mei: & posuit os meum quasi gladium acu-
 tum in umbra manus suae protexit me, & posuit me
 sicut sagittam electam, in pharetra sua abscondit me.
 Et dixit mihi, Servus meus es tu Israël, quia in te glo-
 rificabor. Et ego dixi: In vacuum laboravi sine causa,
 & vanè fortitudinem meam consumpsi: ergo iudicium
 meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo. Et
 nunc dicit Dominus, formans me ex utero servum sibi,
 ut reducam Iacob ad eum, & Israël non congregabitur:
 & glorificatus sum in oculis Domini, & Deus
 meus factus est fortitudo mea. Et dixit, Parum est, ut
 sis mihi servus ad suscitandum Iacob, & feces
 Israël convertendas. Ecce deus in lucem gentium, ut sis
 salus usque ad extremum terrae. Hec dicit Dominus re-
 deptor Israël, sanctus eius, ad contemptibilem animam,
 ad abominatam gentem, ad servum dominorum. Reges vie-
 debunt, & consurgent principes, & adorabunt propter
 Dominum: quia fidelis est, & sanctum Israël, qui elegit te.
 Hec dicit Dominus, in tempore placito exaudiui te,
 & in die salutis auxiliatus sum tui, & servavi te &
 dedi te in foedus populi, ut suscitares terram & pos-
 sideres hereditates dissipatas: ut diceres his qui vin-
 ti sunt, exite. Et his qui in tenebris, revelamini.

Super vias pascuntur, & in omnibus planis pascua eorum : Non esurient neque sitient, & non percutiet eos aestus & sol: quia miserator eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos. Et ponam omnes montes meos in viam & semita mea exaltabuntur. Ecce isti de longe venient, & ecce illi ab Aquilone & mari, & isti de terra australi. Laudate cali & exultate terra, iubilare montes laudem: quia consolatus est Dominus populum suum, & pauperum suorum miserabitur. Capit. 50. 6. 7. 8. Corpus meum dedi percutientibus & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus. Ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio quoniam non confundar: Iuxta qui iustificat me. Quis contradicet mihi? Stemmum, quis est aduersarius meus? accedat ad me. Capit. 52. 10. 11. 12. 13. 14. 15. Parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium & videbunt omnes fines terra salutare Dei nostri. Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite tangere, exite de medio eius: mundamini qui fertis uasculum Domini. Quoniam non in tumultu exhibitis, nec in fuga properabitis. Præcedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israël. Ecce intelliget seruum meus, exaltabitur & eleuabitur & sublimis erit ualde. Sicut obstupuerunt super te multi: sic inglorius erit inter viros aspectus eius, & forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum: quia quibus non est narratum

de eo, viderunt: & qui non audierunt, contēplati sūnt.
 Capit. 53. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. *Quis*
crediat auditui nostro? Et brachium Domini cui
reuelatum est? Et ascendet sicut virgultum coram
eo, & sicut radix de terra sitienti, non est species ei,
neq; decor, & vidimus eum, & non erat aspectus: &
desiderauimus eum: despectum & nouissimum viro-
rum, virum dolorum & scientem infirmitatem: &
quasi absconditus vultus eius, & despectus: unde neo
reputauimus eum. Verē languores nostros ipse tulit,
& dolores nostros ipse portauit, & nos putauimus
eum quasi leprosum, & percussum a Deo & humiliat-
um. Ipse enim vulneratus est propter iniquitates
nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina
pacis nostra super eum, & luore eius sanati sumus.
Omnes nos quasi oues errauimus, unusquisq; in viam
suam declinauit: & posuit in eo Dominus iniquita-
tem omnium nostrum. Oblatus est quia ipse voluit,
& non aperuit os suum: sicut ouis ad occisionem duce-
tur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, &
non aperiet os suum. De angustia & de iudicio subla-
tus est: generationem eius quis enarrabit? quia ab-
scissus est de terra viventium. Propter scelus popu-
li mei percussus eum. Et dabit impios pro sepultura,
& diuites pro morte sua: eo quod iniquitatem non fe-
cerit, neq; dolus fuerit in ore eius. Et Dominus vol-
uit contere eum in infirmitate. Si posuerit pro pece-
eato animam suam videbit semen longeuum, & vo-
luntas Domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod
laborauit anima eius, videbit & saturabitur. In

E s sciens

sciētia sua iustificabit ipse iustus seruus meus multos,
 & iniquitates eorum ipse portabit. Ideo disperdiam
 ei plurimos. & fortium diuidet spolia: pro eo quod tra-
 didit in mortem animam suam, & cum sceleratis re-
 putatus est, & ipse peccata multorum tulit, & pro
 transgressoribus rogauit. Cap. 59. 19. 20. 21. Et time-
 bunt qui ab occidente, nomen Domini. & qui ab ortu
 solis, gloriam eius: Cum uenerit quasi fluvius violentus,
 quem spiritus Domini cogit: Et uenerit Sion re-
 demptor, & eis, qui redeunt ab iniquitate in Iacob, di-
 cit Dominus, Hoc fœdus meum cum eis, dicit Domi-
 nus: Spiritus meus qui est in te, & uerba mea que pos-
 sui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore semi-
 nis tui, dicit Dominus, a modo & usq; in sempiternum.
 Cap. 60. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.
 16. 17. 18. 19. 20. Surge illuminare Ierusalem; quia ue-
 nit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est.
 Quia ecce tenebra operient terram, & caligo populo.
 Super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te
 videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, &
 reges in splendore ortus tui. Leua in circuitu ocu-
 los tuos, & uide, omnes isti congregati sunt, uenerunt
 tibi: filij tui de longe ueniunt, & filia tue de latere sur-
 gent. Tunc uidebis & afflues, mirabitur & dilatabitur
 cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo
 maris, fortitudo gentium uenerit tibi: Inundatio ca-
 melorum operiet te: dromedarij, Madian & Ephai.
 Omnes de Saba ueniunt, aurum & thus deferentes,
 & laudem Domino annunciantes. Omne pecus Cedar
 congregabitur tibi: arctos Nabatocli ministrabit

tibi offerentur super placabili altari meo. & domum
 maiestatis meae glorificabo. Qui sunt isti, qui ut nu-
 bes volant & quasi columbae ad fenestras suas? Me
 enim insulae expectant, & naues maris in principio:
 ut adducam filios tuos de longe. Argentum eorum, &
 aurum eorum cum eis novum Domini Dei tui, & sanc-
 to Israëli, quia glorificavit te, & edificabunt filii pere-
 grinorum muros tuos, & reges eorum ministra-
 bunt tibi in indignatione enim mea percussisti te: & in
 reconciliatione mea misertus sum tui. Et aperiatur
 portae tuae iugiter; die ac nocte non claudetur, ut affe-
 ratur ad te fortitudo gentium, & reges earum addu-
 cantur. Gens enim & regnum quod non servierit tibi,
 peribit: & gentes solitudine vastabuntur. Gloria Li-
 bani ad te veniet, abies & buxus, & pinus simul ad
 ornandum locum sanctificationis meae, & locum pe-
 dum meorum glorificabo. Et veniet ad te curvi filii eor-
 um qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia
 pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi, & vo-
 cabunt te civitatem Domini Sion sancti Israëli.
 Pro eo quod fuisti derelicta & odio habitata, & non
 erat qui per te transiret, ponam te in superbiam
 saeculorum gaudium in generationem & generatio-
 nem. Et suges lac gentium, & mamilla regum
 lactaberis: & scies quia ego Dominus saluans te,
 & redemptor tuus fortis Iacob. Pro aere affe-
 ram aurum, & pro ferro afferam argentum: &
 pro lignis aes, & pro lapidibus ferrum, & po-
 nam visitationem tuam pacem, & praepositos tuos
 iustitiam. Non audietur ultra iniquitas in terra

tua: vastitas & contritio in terminis tuis, & occupa-
 bit salus muros tuos, & portas tuas laudatio. Non
 erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splen-
 dor lune illuminabit te: sed erit tibi Dominus in lucem
 sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam.
 Non occidet ultra sol tuus, & luna tua non minue-
 tur: quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam,
 & complebuntur dies luctus tui. Cap. 62. II. 12. Ec-
 ce Dominus auditum fecit in extremis terra, dicite
 filia Sion: ecce saluator tuus venit, ecce merces eius
 cum eo, & opus eius coram illo. Et vocabunt eos po-
 pulus sanctus, redempti à Domino. Tu autem voca-
 beris quasita ciuitas, & non derelicta. Ierem. 23. 3.
 4. 5. 6. 7. 8. Et ego congregabo reliquias gregis mei
 de omnib⁹ terris, ad quas eiecero eos illuc: & conuer-
 tos eos ad rura sua, & crescent & multiplicabuntur. Et
 suscitabo super eos pastores & pascent eos, non formi-
 dabunt ultra, & non pauebunt: & nullus quareta
 ex numero, dicit Dominus. Ecce dies veniunt &
 suscitabo David germen iustum: & regnabit rex, &
 sapiens erit, & faciet iudicium & iustitiam in terra.
 In diebus illis saluabitur Iuda & Israël habitabit
 confidenter, & hoc est nomen quod vocabunt eum,
 Dominus iustus noster. Propter hoc ecce dies ve-
 niunt, dicit Dominus, & non dicent ultra: uenit Do-
 minus, qui eduxit filios Israël de terra Egypti; sed
 uenit Dominus, qui eduxit & adduxit semen domus
 Israël de terra Aquilonis, & de cunctis terris, ad
 quas eieceram eos illuc, & habitabunt in terra sua.
 Ibid. cap. 30. 9. Sed seruiens Domino Deo suo, &
 David

David regi suo, quem suscitabo eis. Cap. 33. 15. 16.
 In diebus illis, & in tempore illo germinare faciam
 David germen iustitia, & faciet iudicium & iusti-
 tiam in terra. In diebus illis saluabitur Iuda & Ieruo-
 salem habitabit confidenter, & hoc est nomē quod vo-
 cabunt eum, Dominus iustus noster. Vers. 20. 21. 22.
 Hec dicit Dominus: Si irritū potest fieri pactum meū
 cum die, & pactum meū cum nocte, ut non sit dies &
 nox in tempore suo: & pactū meum irritū esse poterit
 cum David seruo meo, ut nō sit ex eo filius qui regnet
 in throno eius, & Leuita & sacerdotes ministri mei.
 Sicuti enumerari non possunt stella celi, & metiri a-
 rena maris: sic multiplicabo semen David serui mei,
 & Leuitas ministros meos. Vers. 25. 26. Hec dicit
 Dominus: Si pactum meum inter diem & noctem, &
 leges celo & terra non posui: equidem & semen Iacob
 & David serui mei proyiciam, ut non assumam de
 semine eius principes seminis Abraham, Isaac, &
 Iacob: Reducam enim conuersionem eorum, &
 miserebor eis. Ezech. 17. 22. 23. 24. Hec dicit Do-
 minus Deus: & sumam ego de medulla cedri subli-
 mis, & ponam: de vertice ramorum eius tenerum di-
 stringam, & plantabo super montem excelsum & e-
 minentem. In monte sublimi Irael plantabo illud,
 & erumpet in germen, & faciet fructum, & erit in
 cedrum magnam, & habitabunt sub ea omnes volu-
 cres, & vniuersum volatile sub umbra frondium eius
 nidificabit. Et scient omnia ligna regionis, quia ego
 Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltaui li-
 gnum humile: & siccaui lignum viride, & frondere

feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, & feci. Ibid. capit. 34. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. Propterea pastores audite verbum Domini: Hac dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos, & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in esum: quia hac dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requirā oves meas, & visitabo eas; sicut visitat pastor gregem suum, in die quando fuerit in medio ovium suorum dissipatarum: sic visitabo oves meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersa fuerant in die nubis & caliginis. Et educam eas de populis, & congregabo eas de terris, & inducam eas in terram suam, & pascam eas in montibus Israël, in rivis, & in cunctis sedibus terre, in pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israël erunt pascua eorum: ibi requiescent in herbis virulentibus, & in pascuis pinguibus pascuntur super montes Israël. Ego pascam oves meas, & ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus. Quod perierat requiram, & quod abiectum erat, reducam, & quod contractum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, consolidabo, & quod pingue & forte custodiam, & pascam illas in iudicio. Sic vers. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. Et suscitabo super eas pastorem unum, qui pascat eas, servum meum David, ipse pascet eas, & ipse erit eis in pastorem. Ego autem Dominus ero eis in Deum, & servus meus David princeps

in medio eorum, ego Dominus locutus sum. Et faciam
 cum eis pactum pacis, & cessare faciam bestias pessi-
 mas de terra, & qui habitant in deserto securi dor-
 mient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis meae
 benedictionem, & deducam imbrem in tempore suo,
 & pluuia benedictionis erunt, & dabit lignum agri
 fructum suum, & terra dabit germen suum, & erunt
 in terra sua absq; timore, & scient quia ego Dominus,
 cum contriuero catenas iugi eorum, & eruero eos de
 manu imperantium sibi, & non erunt ultra in rabi-
 nam in gentibus, neq; bestia terra deuorabunt eos: sed
 habitabunt confidenter absq; ullo terrore, & suscita-
 bo eis germen nominatum, & non erunt ultra immi-
 nuti fame in terra, neq; portabunt ultra opprobrium
 gentium. Et scient quia Dominus Deus eorum cum
 eis, & ipsi populus meus domus Israël: ait Dominus
 Deus. Vos autem greges mei, greges pascuae meae, ho-
 mines estis, & ego Dominus Deus uester, dicit Domi-
 nus Deus. Cap. 37. 23. 24. 25. 26. 27. 28. Neq; pol-
 luentur ultra in idolis suis, & abominationibus suis,
 & cunctis iniquitatibus suis: & saluos eos faciam de
 uniuersis sedibus, in quibus peccauerunt, & emundabo
 eos, & erunt mihi populus, & ego ero eis Deus. Et ser-
 uus meus Dauid rex super eos, & pastor vnus erit
 omnium eorum, in iudicijs meis ambulabunt, & man-
 data mea custodient, & facient ea. Et habitabunt
 super terram, quam dedi seruo meo Iacob, in qua ha-
 bitauerunt patres uestri, & habitabunt super eam ipsi,
 & filij eorū, & filij filiorum eorū vsq; in sempiternū.
 Et Dauid seruus meus princeps eorū in perpetū. Et

percu-

percutiā illis fœdus pacis, pactū sempiternū erit eis;
 & fundabo eos; & multiplicabo, & dabo sanctificatio-
 nem meam in medio eorum vsq; in perpetuum.
 Et erit tabernaculum meum in eis, & ero eis Deus, &
 ipsi erunt mihi populus. Et scient gentes quia ego
 Dominus sanctificator Israël, cū fuerit sanctifica-
 tio mea in medio eorum in perpetuum. Dan. 7. 13.
 14. 15. *Aspiciebam ergo in visione noctis: & ecce cum
 nubibus cali quasi filius hominis veniebat; & vsq; ad
 antiquum dierum peruenit, & in conspectu eius ob-
 tulerunt eum. Et dedit ei potestatem & honorem,
 & regnum, & omnes populi, tribus & lingua ipsi ser-
 uient: potestas eius potestas aeterna, quæ non aufe-
 retur: & regnum eius, quod non corrumpetur. Ha-
 ruit Spiritus meus, ego Daniel territus sum in his
 visiones capitis mei conturbauerunt me. Ibid. cap.
 23. 24. 25. 26. 27. Ab exordio precum tuarum
 ingressus est sermo: ego autem veni ut indicarem
 quia vir desideriorum es; tu ergo animaduerte ser-
 monem & intellige visionem. Septuaginta hebdo-
 mades abbreviata sunt super populum tuum, & su-
 per urbem sanctam tuam, ut consummetur prau-
 ricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur ini-
 quitas, & adducatur iustitia sempiterna, & implea-
 tur visio & prophetia, & ungetur Sæctus sanctorum.
 Scito ergo & animaduerte: ab exitu sermonis, ut ite-
 rum adificetur Ierusalem, vsq; ad Christum ducentis
 hebdomades septem, & hebdomades sexaginta du-
 centis; & rursum adificabitur platea, & muri in au-
 gustia temporum. Et post hebdomades sexaginta*

Quas occidetur Christus, & non erit eius populus, qui
 eum negaturus est. Et ciuitatem, & sanctuarium
 dissipabit populus cum duce venturo: & finis eius
 vastitas, & post finem belli statuta desolatio. Confir-
 mabit autem pactum multis hebdomada vna, & in
 dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium,
 & erit in templo abominatio desolationis, & vsq; ad
 consummationem & finem perseverabit desolatio.
 Mich. 5. 1. 2. 3. 4. 5. Nunc vastaberis filia latronis,
 obsidionem posuerunt super nos, in virga percutiend
 maxillam iudicis Israel. Et tu Bethlehem Epira-
 ta paruulus es in millibus Iuda: ex te mihi egredie-
 tur, qui sit Dominator in Israel, & egressus eius ab
 initio, a diebus aternitatis. Propter hoc dabit eos
 vsq; ad tempus, in quo parturiens pariet & reliquie
 fratrum eius conuertentur ad filios Israel, Et stabit,
 & pascet in fortitudine Domini, in sublimitate no-
 minis Domini Dei sui, & conuertentur, quia nunc
 magnificabitur vsq; ad terminos terra. Et erit iste
 pax: cum venerit Assyrius in terram nostram, &
 quando calcauerit in domibus nostris, & suscitabi-
 mus super eum septem pastores, & octo primates
 homines. Aggæi. 2. 8. 9. 10. Et mouebo omnes gen-
 tes, & veniet desideratus cunctis gentibus: & imple-
 bo domum istam gloria, dicit Dominus Exercituum.
 Meum est argentum, & meum est aurum, dicit
 Dominus Exercituum. Magna erit gloria domus
 istius nouissime plus quam prime, dicit Dominus
 Exercituum, & in loco isto dabo pacem, dicit Domi-
 nus Exercituum. Zachar. 2. 10. 11. 12. 13. Lauda,

& letare filia Sion : quia ecce ego venio, & habitabo
 in medio tui, ait Dominus. Et applicabuntur geni-
 tes multa ad Dominum in die illa, & erunt mihi in po-
 pulum, & habitabo in medio tui, & scies quia Domi-
 nus Exercituum misit me ad te. Et possidebit Domi-
 nus Iudam partem suam in terra sanctificata: & eli-
 get adhuc Ierusalem. Sileat omnis caro a facie Do-
 mini: quia cōsurrexit de habitaculo sancto suo. Ibid.
 cap. 3. 8. 9. Audi Iesu sacerdos magne, tu & amici
 tui, qui habitant coram te : quia viri portendentes
 sunt: ecce enim ego ADDUCAM SERVVM MEVM
 ORIENTEM. Quia ecce lapis, quem dedi coram le-
 su: super lapidem unum septem oculi sunt. Ecce ego
 calabo sculpturam eius, ait Dominus Exercituum.
 & auferam iniquitatem terra illius in die una. Cap.
 9. 9. 10. 11. Exulta satis filia Sion, iubila filia Ieru-
 salem: Ecce rex tuus venit tibi iustus, & saluat oppres-
 sos, & ascendens super asinam, & super pumam
 filiam asinae. Et disperdam quadrigam ex Ephraim,
 & equum de Ierusalem, & dissipabitur arcus bellicus
 & loquetur pacem gentibus, & potestas eius a mare
 usque ad mare, & a fluminibus usque ad fines terra. Tu
 quoque in sanguine testamenti tui emisisti vincitos tuos
 de lacu, in quo non est aqua. Vers. 15. 16. 17. Do-
 minus Exercituum proteget eos, & deuorabunt eos
 subycient lapidibus funda: & bibentes inebriabuntur
 quasi a vino, & replebuntur ut phiala, & quasi cor-
 nua altaris. Et saluabit eos Dominus Deus eorum
 in die illa, ut gregem populi sui: quia lapides sancti
 etiam eleuabuntur super terram eius. Capit. 12. 10.

11. 12. Et effundam super domum David, & super habitatores Ierusalem Spiritum gratia & precam; & aspicient ad me quem confixerunt, & plangent eum planctu quasi super unigenitum, & dolent super eum: ut doleri solet in morte primogeniti.

In die illa magnus erit planctus in Ierusalem, sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon. Et plangent terra, familia & familia seorsum, familia Domus David seorsum, & cætera. Malach. 1. 10. 11. Quis est in vobis, qui claudat ostia, & intendat altare meum gratuito? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus Exercituum; & munus non suscipiam de manu vestra: ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus. Et in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus Exercituum. Ibidem capit. 3. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Ecce ego mitto angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos quaritis, & angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus Exercituum: & quis poterit cogitare diem aduentus eius? & quis stabit ad videndum eum? Ipse eum quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum; & sedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Levi. Et colabit eos quasi aurum, & quasi argentum, & erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia. Et placebit Domino sacrificium Iuda & Ierusalẽ sicut dies sacrosancti, & sicut anni antiqui. Et accedat ad vos in iudicio,

& erotes velox maleficis & adulteris & periu-
 & qui calumniantur mercedem mercenarij, viduas
 & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt
 me, dicit Dominus Exercituum. Ego enim Domi-
 nus, & non mutor; & vos filij Iacob non estis con-
 sumpti. Vide etiam sequens caput secundum,
 & tertium.

CAPVT II.

De matre Messie propositiones due.

PROPOSITIO I.

MAter Christi Maria debuit concipi sine
 macula; est enim arca Domini ex lignis
 incomputribilibus. Exod. 25. 10. 11. Arcam
 lignis setim compingite, cuius longitudo habeat
 & semis cubitos, latitudo, cubitum & dimidium
 altitudo, cubitum similiter ac semissem. Et
 rabis eam auro mundissimo intus & foris, facit
 supra coronam auream per circuitum. Thronus
 Salomonis ex ebore candidissimo. 3. Reg. 10.
 18. 19. Fecit etiam Rex Salomon thronum de ebore
 grandem: & vestuit eam auro fuluo nimis, qui
 bebat sex gradus, & summitas throni rotunda erat
 parte posteriori, & dua manus hinc atq; inde tenen-
 tes sedile; & duo leones stabant iuxta manus singu-
 las. Domus est à sapientia summa edificata
 Prou. 9. 1. Sapientia edificauit sibi domum, excelsas
 columnas septem. Tabernaculum Domini quod
 sanctificauit altissimus. Psalm. 45. 5. Flumen
 inopertus latificat ciuitatem Dei: sanctificauit tabernaculum